

mübarizə hələ həll olunmamış problemdir. Belə ki, mənənənin yeraltı həyat tərzii üzündən səmərəli təsir edən maddələrin tətbiqi torpaq şəraitlərindən asılıdır. Əgər karbon-sulfidin dozasını $70-90 \text{ sm}^3/\text{m}^2$ -dək azaldılsa, bütün ehtiyat tədbirlərinə əməl edilsə kollar zədələmir, ziyanvericilər isə uzun müddət yaşamaq qabiliyyətini itirir, deməli, yoluxmuş üzümlüklərdən hələ çox illər istifadə etmək olar. Bu və ya digər tədbirlərin aparılması qərarı şəraitdən asılı olaraq səlahiyyətli şəxslər tərəfindən qəbul edilir. May fıryaradan və yarpaq formalarının əmələ gəlməsi əleyhinə profilaktik tədbir amerikan sortları bitkilərində 5-6 %-li karbolineum emulsiyası ilə qış yumurtaları əleyhinə işlənmə, yaxud yaz böyüməsinin əvvəlində lindanlı yağ emulsiyalarının çilənməsi yolu ilə aparılır.

Lindanlı preparatlar üzüm kollarına və onların yaşıl hissələrinə ziyan vermədən yarpaq formasının əleyhinə vegetasiya dövründə müvəffəqiyyətlə mübarizə aparmağa imkan verir. Beləliklə, zədələnmiş və zədələnməmiş üzüm kollarının geniş qoruma zonasında məhv edilməsi məqsədəuyğun olmaya bilər. Hər

hansı üzüm bitkisi materialının göndərilməsi, aparılması və gətirilməsindən ötrü icazə alınmalıdır. Bu icazə materialın əsaslı zərərsizləşdirilməsi aparılmadan verilmir.

Dolayısı mübarizə tədbirləri. Bunlar calanmış üzümdən istifadəyə əsaslanır. Bu zaman qələm fillokseranın yarpaq forması ilə yoluxmamış olur, anac bitki isə fillokseraya həssaslıq göstərmir, yaxud onun kök forması əleyhinə kifayət qədər davamlı olur.

Mikayıl Xubalıyev,
özal məsləhətçi

Redaktor: F.Nadirov

İkinci Kənd Təsərrüfatının İnkişafı və
Kreditləşdirilməsi Layihəsi

“Masallı Regional
Məsləhət Mərkəzinin fəaliyyəti”

Layihə
Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı
Nazirliyi Yanında Kənd Təsərrüfatı
Kreditləri üzrə Dövlət Agentliyi
tərəfindən maliyyələşdirilir.

İcraçı: Aqro-Məsləhət Qeyri Hökumət Təşkilatı

Ünvan: Bakı, C.Cabbarlı 40.
Tel/faks 498188, 5967018.

“Köser” metbəsinde çap olunmuşdur. Sayı 5000.

Üzüm mənənəsi (2)

Bakı-2009

Fillokseranın irqləri. Digər canlılar kimi, filloksera da müxtəlif irqlərdə və biotiplərdə meydana çıxır.

Fillokseranın yayılması. Zıyanvericinin qısa məsafələrə yayılması cavan kök və yarpaq mənənələrinin, həmçinin qanadlı mənənələrin fəal hərəkəti hesabına baş verir.

Yumurtadan çıxan kimi kök forması olduqca hərəkətlidir və torpaqda üzümün digər köklərini axtarmağa yollanır, bu zaman torpaqdakı çat və deşiklərdən istifadə edir. Bəzən o, torpağın səthinə də çıxır, istirahətsiz və qidasız dəqiqədə 3 sm sürətlə saatlarla hərəkət etmə qabiliyyətinə malikdir. Bu yarpaq formasına və yarpaqlarda formasını dəyişən kök forması mənənələrinə də aiddir. Bunlar öz ölçülərindən xeyli uzaq məsafələri qət edir. Qanadlı forma 100 m məsafəyə uça bilər.

Fillokseranın yayılmasında onun passiv aparılması ən böyük əhəmiyyətə malikdir. Torpağın səthi ilə sürünən fərdləri yağış suyu və palçıq seli yaxud külək ən uzaq məsafələrə aparır. Qanadlı forma hava cərəyanı ilə hətta 30 km məsafəni qət edə bilər. Onların bu tərzdə yerdəyişməsi amerikan sortları və üzüm hibridləri

bitkilərinin yoluxmasına səbəb olmuşdur.

İnsanlar bəzən də zıyanvericinin yayılmasında iştirak edirlər. Zərərsizləşdirilməmiş əkin və calaq materialının göndərilməsi, torpağın yerinin dəyişdirilməsi, yaxud yoluxmuş üzüm bitkilərinin payalarından təkrar istifadə, amerikan sortlarının yoluxmuş kollarında yaşıl əməliyyatlar zamanı və s. filloksera tez yayılır. Vəhşi heyvanlar (məsələn, dovşanlar, quşlar) zıyanvericinin yayılmasına kömək edirlər.

Fillokseranın vurduğu zıyanlar. Üzüm köklərində düyünlərin yaranması qida maddələrinin udulmasını çətinləşdirir və hətta onu tamamilə dayandırır. Fırlar, yaxud yumrular, daha güclü köklərdə bütöv köklər qrupunu təcrid edir və onların məhvinə səbəb olur. Nəticədə bitki qida maddələrinə olan ehtiyacını torpaqdan daha ala bilmir, ac qalır və bunun nəticəsində, məhv olur.

Filloksera ilə zədələnmədən sonra üzüm kollarının məhvi cavan üzüm kollarında 3-5 ildən sonra, daha qocalarda isə xeyli böyük vaxtdan yerüstü yoluxma görünəndən sonra baş verir. Bu müddətlər şəraitlər əlverişsiz olanda (torpaq, gübrə, iqlim) xeyli qısalır.

Birinci yoluxmada zıyanvericinin fəaliyyəti özünü hər şeydən əvvəl böyüməni zəifləməkdə göstərir. Zəif zoğlar artıq yetişmir, qış şaxtaları çox vaxt onları məhv edir. Filloksera yoluxmuş üzümdən qonşu üzümə yayılır, çox vaxt dairəvi ocaq mənzərəsi baş verir. Güclənmə stadiyasında ocağın mərkəzindəki üzüm tez məhv olur. Onda yoluxmanın izlərini çox, yaxud az dərəcədə daşıyan üzüm zonası yaranır. Hələ sağlam üzüm olan zonanın qırağında xüsusən çox filloksera olur.

Yarpaq fillokserası kütləvi məskunlaşma zamanı bilavasitə üzüm kolunun böyüməsini zəiflədir, oduncağın (ağacın) yetişməsini ləngidir və məhsulların azalmasına səbəb olur.

Filloksera ilə mübarizə. Bilavasitə mübarizə tədbirləri. Üzüm köklərinin zədələnməsi aşkar olunan ocaqlar məhv edilməlidir. Bu uçucu və tezalısan karbon sulfidən istifadə etməklə aparılır. Karbon sulfid lazımi dərinliyə təsir edir və 300-400 sm³/m² dozada nəinki fillokseranın kök formasını və onun yumurtalarını, həmçinin üzüm kollarını öldürür.

Kolların saxlanması şərti ilə fillokseranın kök formasına qarşı bilavasitə